

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE İNFORMAL ORTAMLARA YÖNELİK ÖĞRETMENLERİN GÖRÜŞLERİ

TEACHERS' OPINIONS ON INFORMAL ENVIRONMENTS IN PRE-SCHOOL EDUCATION

Sevilay KARAMUSTAFAOĞLU

Prof. Dr., Amasya Üniversitesi

Eğitim Fak. Fen ve Mat. Eğitimi Bölümü

sevilayt2000@yahoo.com

ORCID: 0000-0002-2852-7061

Leyla AYVALI

Amasya Üniversitesi

Eğitim Fak. Temel Eğitim Bölümü

leylaayvali2@gmail.com

ORCID: 0000-0001-8974-920X

Yağmur OCAK

Amasya Üniversitesi

Eğitim Fak. Temel Eğitim Bölümü

yagmur.ocak12@gmail.com

ORCID: 0000-0003-3294-675X

Geliş Tarihi/Received:

11/09/2018

Kabul Tarihi/Accepted:

081/11/2018

e-Yayım/e-Printed:

31/12/2018

Özgün Araştırma Makalesi/ Original Research Article

Kaynakça Bilgisi: Karamustafaoğlu, S., Ayvalı, L., Ocak, Y. (2018). Okul öncesi eğitimde informal ortamlara yönelik öğretmenlerin görüşleri. *İnformel Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 3(2), 38-65.

Citation Information: Karamustafaoğlu, S., Ayvalı, L., Ocak, Y. (2018). Teachers' opinions on informal environments in pre-school education. *Journal of Research in Informal Environments*, 3(2), 38-65.

ÖZ

Bu araştırmanın amacı okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamı hakkındaki görüşlerini tespit etmek ve okul dışında yapılan öğrenme-öğretme etkinliklerinin çocuk gelişiminde anlamlı fark yaratıp yaratmadığını belirlemektir. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim desenine uygun olarak yürütülmüştür. Literatür taranarak soru bankası oluşturulmuş daha sonra hazırlanan yarı-yapılandırılmış mülakat soruları Amasya ilinde görev yapmakta olan 10 okul öncesi öğretmenine uygulanmıştır. Çalışma grubunu oluşturan öğretmenler amaçlı örneklem belirleme yöntemiyle seçilmiştir. Araştırmada görüşmelerden elde edilen veriler, içerik analizi yöntemi ile Nvivo programı kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonucunda; öğretmenlerin okul dışı ortamlarda öğrenme alanlarına yönelik becerilerin kazandırılmasında etkili çalışmalar yürüttüğü sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi eğitim, okul dışı öğrenme, öğretmen görüşleri

ABSTRACT

The aim of this study was to determine the opinions of preschool teachers about the learning environment outside the school and to indicate whether the teaching and learning activities outside the school made a significant difference in child development. The research was carried out using phenomenology design within qualitative research methods. A question bank was prepared by scanning the literature and then the semi-structured interview questions were applied to 10 preschool teachers working in the province of Amasya. The teachers formed the study group were chosen by purposeful sampling method. The data obtained from the interviews were analyzed by using content analysis method and Nvivo program. As a result of the analysis; It was concluded that teachers conducted effective studies in terms of gaining skills towards learning domains in out-of-school environments.

Keywords: pre-school education, out-of-school learning, teachers' opinions

GİRİŞ

Eğitimin ilk basamağını oluşturan okul öncesi eğitimi, çocuğun yaşamında önemli olan bedensel, psikomotor, sosyal, duygusal, bilişsel, dil gelişimi ve öz bakım becerilerinin kazanılmasını ve gelişmesini sağlayan, kişilik gelişimini etkileyen bir süreçtir (Avcı ve Toran, 2012, s.116). Bu dönemde çocuğa sunulan uyaranlar gelişim açısından oldukça önemlidir. Bu nedenle bu dönemde kazanılan deneyimler onların ileriki yaşamında nasıl bir birey olacağını büyük ölçüde belirler. Bunun için okul öncesi çocuğu iyi tanınmalı ve özellikleri iyi bilinmelidir (Abazoğlu, Yıldırım, Yıldızhan, 2015).

Bu dönem çocukları daha önceki yıllara göre daha çok oyun oynamak istemekte, sosyal çevresini genişletmekte, daha çok öğrenmekte, öğrendikçe de daha çok meraklanmaktadır. Okul öncesi çocuğu: coşkulu ve kararsızdır, kendi bedeninin farkına varır, hikaye anlatmaktan hoşlanır, akranlarıyla daha iyi ilişkiler kurar, müzik ve resme olan ilgisi artar, çevrelerini keşfetmekten hoşlanır, bazı sorumluluklar almaya hazırdır, önce kendi ihtiyaç ve beklentileri karşılanması önemlidir. Bu dönemde okul öncesi eğitimi, çocuğun tüm bu becerilerinin sağlıklı gelişimi için önemli yer tutar (Sözer, 2015).

Çocukların bu dönemde yaparak ve yaşayarak kazandıkları bilgi ve beceriler etkili ve kalıcıdır. Çocuk yaparak ve yaşayarak öğrenirken kendi yaşantı ve deneyimlerini oluşturur. Kendi fikir, duygu ve bedenini kullanır. Çocukların öğrendikleri bilgileri daha anlamlı ve işlevsel hale getirebilmeleri için öğrendiklerini yaşamlarıyla ilişkilendirmesi önemlidir (Şahin, Kartal, İmamoğlu, 2013; Unutkan, 2006; Yapıcı, Ulu, 2010). Çocuklar gerçek veya gerçeğe yakın ortamlarda aktif olarak öğrenmeyi gerçekleştirmelidir. Çünkü eğitim sınıf ortamıyla sınırlı değildir. Okul dışı öğrenme bu konuda oldukça önem arz etmektedir (Cooper, 2015; Kiewra & Veselack, 2016).

Okul dışı etkinlikler; ders kapsamında düzenlenen okul binası dışındaki her alanda gerçekleştirilebilen, planlı, programlı ve kazanımlara uygun olarak gerçekleştirilen etkinliklerdir (Ernst, 2014; Kılıç, Şen, 2014). Çocukların farklı ortamlarda farklı deneyimler kazanarak, yaparak yaşayarak öğrenmelerini sağlar (Karademir, 2013). Bu ortamlara örnek olarak; müzeler, hayvanat bahçeleri, planetarium, botanik bahçeleri, fabrikalar, sanat merkezleri verilebilir (Salmi, 1993; Şimşek, 2011).

İlgili literatür incelendiğinde; okul dışı etkinlikleri hazırlarken şu aşamalara dikkat edilmesi önerilmektedir. Öncelikle gezi planı hazırlanmalıdır. Ailelerden, okul idaresi ve ziyaret edilecek yerden izin alınmalıdır. Mümkünse gezi yeri önceden gidilip ziyaret edilmelidir. Eğer ihtiyaç varsa gerekli maliyet ve araç ayarlanmalıdır. Öğrencilere gidilecek yer hakkında bilgiler verilmeli varsa oyun, parmak oyunu, video izletimi, drama gibi etkinlikler yapılmalıdır. Gezi esnasında; gerekiyorsa rehber ihtiyacı karşılanmalıdır. Bu görevlilerin gezi esnasında olumlu tutumları ve yönlendirmeleri oldukça önemlidir. Öğrencilerin aktif katılımları sağlanmalı, denemelerine izin verilmeli pratik beceriler kazanmalarına yardımcı olunmalıdır. Öğrenciler soruların cevaplarını kendileri keşfederek bulmalıdır. Gezinin bir kısmı serbest dolaşmaya ayrılmalıdır. Gezi sonrası; gezi esnasında gözlemlenen konular ile ilgili sohbet edilmelidir. Kavramlar tekrar vurgulanmalıdır. Yanlış kavramlar düzeltilmelidir. Drama, resim, hikaye çalışmaları yapılabilir. Öğrenci ailelerine yapılan etkinlikler ile ilgili bilgi verilmelidir (Şimşek, 2011).

Bunting (2006: 21-22) okul dışında eğitimin karşılayabileceği ihtiyaçları şu şekilde belirtmektedir:

- Etkili öğrenme ihtiyacı
- Temel fikirlere duyulan ihtiyaç
- Eğitimde realizme duyulan ihtiyaç
- Duyarlılık ihtiyacı

- Doğal çevreye değer verme ihtiyacı
- Çevresel okuryazarlık ihtiyacı
- Dinlendirici ve yenileyici deneyim ihtiyacı
- Diğer kişilerle ilişki içinde olma ihtiyacı

Bu anlamda okul dışı öğrenmeler kişisel, fiziksel sağlığı ve sosyal iletişim becerilerinin güçlenmesi, öğrenmeyi kolaylaştıracak biçimde yapılıyor olması, doğal çevrenin bir parçası olması, uygulama yapmaya teşvik etmesi, disiplinler arası yaklaşım olması sebebiyle oldukça önemlidir (Eshach, 2007; Mallet, Trudel, Lyle & Rynne, 2009).

Okul dışı eğitim bir yandan çeşitli öğretim ortamları sunmakta öte yandan doğal çevrede insanın çeşitli duyularını geliştirebilmektedir (Demirhan,1998). Aynı zamanda okul dışı öğrenme ortamı başarıyı da yükseltir (Bakioğlu vd., 2018). Bu yalnızca ne öğrendiğimizle ilgili değil aynı zamanda nerede ve nasıl öğrendiğimizle ilgilidir (DfES Manifesto, 2006; Tuschling, & Engemann, 2006). Etkili öğrenme ve kalıcılık açısından bu kadar önemli olan okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik ulusal literatür araştırıldığında okul öncesi eğitimde okul dışı öğrenme ortamı etkinliklerine yönelik çok fazla çalışmalara rastlanılmadığı belirlenmiştir. Bilindiği gibi okul öncesi öğretim programı incelendiğinde, zaman zaman okul öncesi çocuklarının okul dışı öğrenme ortamlarına götürülmeleri önerilmektedir (MEB 2012). Okul öncesi eğitimde bu kadar önemli bir yeri olan informal ortamlarda yapılması gereken öğretimin ve bu konuda öğretmenlerin görüşlerinin belirlendiği bir çalışma olmamasının literatürde önemli bir eksiklik olduğu düşünülmektedir. Bundan dolayı okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı etkinlikler konusundaki görüşleri, ilgili etkinliklerin nasıl yapıldığı, bu etkinliklerin nasıl yapılması gerektiği ve öğrencilere hangi becerileri kazandırabileceği konusundaki görüşlerinin neler olduğu araştırmanın problemlerini oluşturmaktadır. Bu problemlere ışık tutmak gerekçeleriyle ilgili çalışma gerçekleştirilmiştir. Okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik yapılmış çalışmalar incelendiğinde daha çok fen bilimleri alanında çalışmaların olduğu dikkat çekmektedir. İlgili çalışma, okul öncesi okul dışı öğrenme ortamı araştırmaları açığının kapatılmasına öncülük yapacağına inanılmaktadır. Farklı alanlarda ilgili konuya yönelik çalışmalar incelendiğinde aşağıdaki bilgilere ulaşılmıştır.

Aktın (2017), araştırmasında çocukların müzede kültürel unsurları incelerken ve araç gereçlerin işlevlerini açıklarken kendi ön bilgilerini kullandıkları, kendi yaşam deneyimleri içerisinde kültüre ait kanıtlar sunduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca çocukların geçmiş zamanı bugün ile özdeşleştirdiklerini, müzede bulunan somut nesnelere ve öğretmen desteği sayesinde

sınırlı bir tarihsel empati becerisi kullanarak geçmiş yaşamı hayal gücü ile kurgulayabildikleri tespit etmişlerdir.

Çavuş, Topsakal ve Kaplan (2013), yaptıkları çalışmada okul dışı öğrenme ortamlarının öğretmenler için önemli olduğunu ve bilgievlerinde gerçekleştirilen faaliyetlerin öğrencilerin çevreye duyarlılık kazanmasında etkili olduğunu düşündüğünü belirtmişlerdir.

Karademir (2003), öğretmenlerin okul dışı etkinlik yapma oranlarının çalıştıkları bölgelere göre farklılıklar gösterdiği ve zaman, maliyet bakımından öğretmenlerin okul dışı öğrenme ortamı etkinliklerini planlamada isteksiz olduklarını belirtmişlerdir.

Akın (2012) yapmış olduğu çalışmada, okul dışı öğrenme ortamlarının öğrenci başarısını olumlu yönde anlamlı bir şekilde etkilediğini saptamıştır. Karademir'in (2013) yaptığı bir başka çalışmada okulun ve öğretmenin, okul dışı etkinlik planlarken karşılaşılan sorunlar (ulaşım sıkıntısı, sınıfların kalabalık olması vb.) öğretmeni zor durumda bırakmaktadır. Fakat okul dışı etkinlikler öğrencilerin sosyalleşmesini, kalıcı bilgiler edinmesini, yaparak yaşayarak öğrenmesini artırmaktadır. Sözer (2015) çalışmasında, sınıf içi öğrenmeleri destekleyen okul dışı öğrenmelerin taşıdığı zorluklara rağmen öğrencilerin tüm gelişim alanları üzerinde çok yönlü katkıları olduğu ve Milli Eğitim Şuralarımızda da sıklıkla vurgulanan "okul ile yaşamı ilişkilendirme" noktasında önemli bir işleve sahip olabileceğini söylemektedir. Sontay, Tutar, Karamustafaoğlu (2016) çalışmalarında 17 sekizinci sınıf öğrencisiyle planeteryum gezisi düzenlenmiş ve sonrasında öğrenciler, planetaryum gezisinin eğlenceli ve keyifli olduğunu, bilgilerin daha kalıcı hale geldiğini ve bu tür okul dışı etkinliklerin yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Türkiye'de okul dışı öğrenme ortamı etkinliklerinin nasıl yapıldığı, okul öncesi öğretmenlerinin bu çalışmayı nasıl yürüttüğü hakkında literatürde böyle bir çalışma olmadığı belirlenmiştir. Bu çalışmayla, okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik yapmış oldukları çalışmalar belirlenerek, bu konuda ilgili alanda araştırma yapan kişilere, ailelere ve diğer okul öncesi ve sınıf öğretmenlerine farklı bakış açıları kazandıracağına inanılmaktadır. Ayrıca okul öncesi eğitimde gerçekleştirilen gezi çalışmaları, okul dışı öğrenme etkinlikleri çocukların sosyal, bilişsel, duyuşsal ve psikomotor becerilerini geliştirmektedir (Armağan, 2015). Okul dışı öğrenme etkinliklerinin önemini bilen, etkili olduğuna inanan ve bu tür etkinliklerin uygulama biçimini bilen öğretmenler bu etkinliklerden eğitim öğretim sürecinde yararlanabilirler. Bu araştırmayla okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme etkinlikleri hakkında görüşleri ve uygulama biçimleri belirlenmiş ve bu konuda ilgili alanda çalışma yapan bilim insanlarına ve diğer okul öncesi

öğretmenlerine bilgi vereceği ve bından sonra yapılacak araştırmalara yön vereceğine inanılmaktadır. Bu noktadan hareketle, bu araştırmanın amacı okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamı hakkındaki görüşlerini tespit etmek, okul dışında yapılan öğretme-öğrenme etkinliklerinin çocuk gelişimine hangi yönden yararlı olabileceği konusundaki fikirlerini ortaya çıkarmaktır. Çalışmanın amacına ulaşabilmek için aşağıda sunulan problem ve alt problemlerin çözümü üzerinde çalışılmıştır.

Araştırmanın Problemi

Okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamı çalışmaları hakkındaki duygu ve düşünceleri nelerdir?

Alt Problemler:

1. Okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamı etkinliklerinin çocukların bilişsel, duyuşsal, psikomotor becerilerine etkilerine yönelik düşünceleri nasıldır?
2. Okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme etkinliklerinin yürütülme sürecine yönelik görüşleri nasıldır?
3. Okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme etkinliklerinin yeterlilikleri hakkındaki görüşleri nasıldır?

YÖNTEM

Araştırmanın Yöntemi

Gerçekleştirilen bu çalışma nitel araştırma kökenli olup, olgu bilim yöntemiyle yürütülmüştür. Olgu bilim (fenomenoloji) deseni, yaşam içinde farkında olunan ancak detaylı bir açıklamaya sahip olunamayan gerçeklere odaklanır. Olgu bilim, bize çağrışım yapan aynı zamanda anlamını tam bilmediğimiz olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için kullanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Nitel araştırmalarda çalışma grubundaki kişilerin sahip oldukları deneyimlerin sistematik olarak incelenmesine imkan sağladığı için çalışmada bu model kullanılmıştır (Çepni, 2010). Okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme etkinliklerini öğrenme-öğretme sürecinde nasıl yürüttükleri ve bu çalışmalarla öğrencilere hangi becerileri kazandırdıkları konusundaki düşüncelerini belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada işin içinde olan öğretmenlerle çalışma gerçekleştirildiği için yöntem olgu bilimdir.

Araştırma Grubu

Okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme etkinliklerine yönelik görüşlerinin alındığı bu araştırma 2017-2018 eğitim öğretim yılında Amasya ilinde çalışmakta olan 10 okul öncesi öğretmeni ile yürütülmüştür. Çalışma grubunu oluşturan 10 öğretmen amaçlı örneklem belirleme yöntemlerinden benzeşik örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Amaçlı örneklem belirleme yöntemi bilgi açısından zengin grupların ayrıntılı ve derinlemesine çalışılmasına olanak tanımaktadır (Çepni 2010; Karamustafaoğlu, Sontay, Tutar, 2016). Çalışma grubundaki öğretmenler Ö1, Ö2... şeklinde kodlanmıştır. Nitel araştırmalar, bir konuyu derinlemesine araştırmak, daha detaylı üzerinde çalışmak için yapıldığından daha çok amaçlı örnekleme yöntemi tercih edilmektedir.

Veri Toplama Yöntem ve Araçları

Bu araştırmada gerekli veriler olgubilim çalışmalarında öncelikle kullanılan veri toplama yöntemi olan mülakat ile elde edilmiştir. Bu yöntem kapsamında araştırmacılar tarafından yarı yapılandırılmış mülakat formu geliştirilmiştir. Yarı yapılandırılmış mülakatlarda önceden hazırlanan sorular sorulmakla birlikte, bireyler ve koşullara göre süreç üzerinde düzenleme yapılabilir ve ilave sorularla da bilgi toplanabilir (Çepni, 2010). Bu özelliğe sahip yarı yapılandırılmış mülakat araştırmacının mülakatı yapılan kişiyle olan görüşmesinde detaylı bilgi sağlama açısından avantaj sağlar. Mülakat soruları geliştirilirken okul öncesi eğitim programı ve infomal ortamlara yönelik çalışmalar incelenmiş ve çalışmanın problemlerini çözebilecek, anlaşılır, ayrıntılı bilgi edinebilecek sorular hazırlanmıştır. Hazırlanan sorular alan ve alan eğitimcileri tarafından değerlendirilmiş ve öğretmenlere uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Belirlenen 10 okul öncesi öğretmeniyle alınan izinler vasıtasıyla görüşülerek, onların uygun gün ve saatlerinde herbiriyle en az 30 dakikalık mülakatlar yürütülmüştür.

Veri toplama süreci şu şekilde ifade edilebilir:

- Çalışma kapsamında, çalışama konusuna ve çalışma grubuna karar verdikten sonra alt problemlere yönelik mülakat soruları hazırlanmıştır.
- Mülakat sorularının kapsam geçerliğinin sağlanması amacıyla iki alan eğitimcisi tarafından incelenmiş, gerekli düzenlemeler yapılarak son şekli verilmiştir.
- Belirlenen okul öncesi öğretmenleriyle görüşmeler yapılmıştır.
- Görüşmeler ortalama 30-40 dakika sürmüştür.

- Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerine mülakat soruları sorulmuş gerektiği noktalarda ek sorular yöneltilerek düşüncelerini dile getirmeleri istenmiştir.
- Okul öncesi öğretmenin paylaştığı bu bilgiler birer belge ve doküman olarak bu araştırmanın temel veri kaynağını oluşturmuştur.
- Görüşmede not edilen ve ses kaydına alınan bilgiler önce Word dosyasına sonra da Nvivo9 programına aktarılmıştır.
- Veriler kodlara dönüştürülmüştür. Kodlamalar ortak ve benzer ifadeler dikkate alınarak yapılmıştır.
- Benzer kodlarda temalara çerçevesinde bir araya getirilmiştir.
- Analiz sırasında oluşturulan kodlar model ve grafik halinde sunulmuştur.

Verilerin Analizi

Okul dışı öğrenme ortamı çalışmaları konusunda okul öncesi öğretmenleriyle yürütülen mülakatlardan elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Bu bağlamda elde edilen veriler NVIVO 9 programına aktarılmış ve bu program yardımıyla kodlara, kodlardan ise temalara ulaşılmıştır. Herbir alt problemin çözümüne yönelik yapılan analizlerden elde edilen kod ve temalar ise model ve grafikler hazırlanarak sunulmuştur.

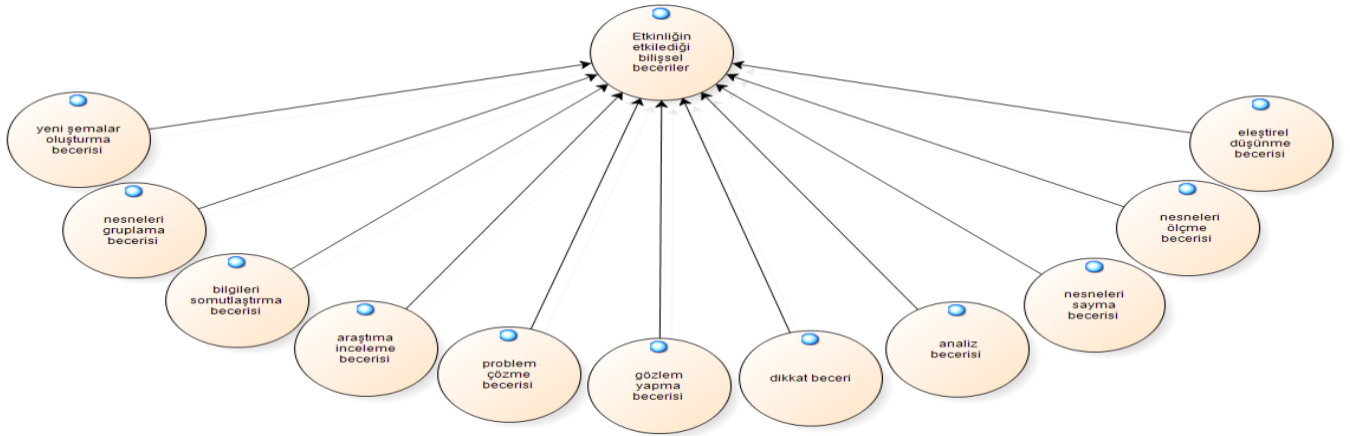
BULGULAR

Okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik görüşlerinin belirlendiği bu çalışmada, araştırma problemi ve alt problemlerine dayalı olarak yapılan analizler sonucu ulaşılan bulgular aşağıda sunulmuştur.

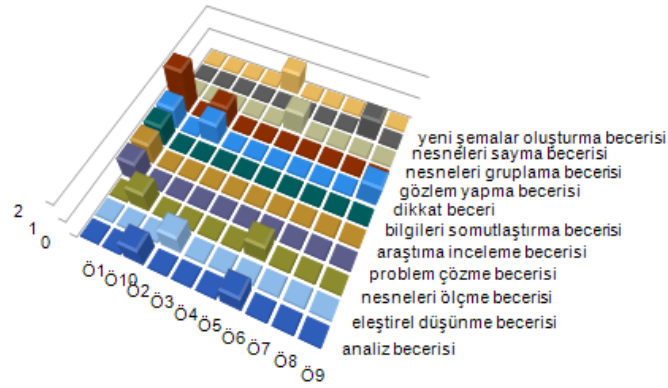
1. Alt probleme yönelik bulgular

‘Okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamı etkinliklerinin çocukların bilişsel, duyuşsal, psikomotor becerilerine yönelik düşünceleri nasıldır?’ alt problemine cevap aramak amacıyla öğretmenlere üç soru yöneltilmiştir. Bu sorular:

- "Okul dışı öğrenme ortamı etkinliklerinin öğrencilerin bilişsel becerilerini etkilediğini düşünüyor musunuz? Açıklar mısınız?" sorusuna verilen cevapların analiziyle elde edilen Model 1 ve Grafik 1 aşağıdaki gibidir.

Model 1

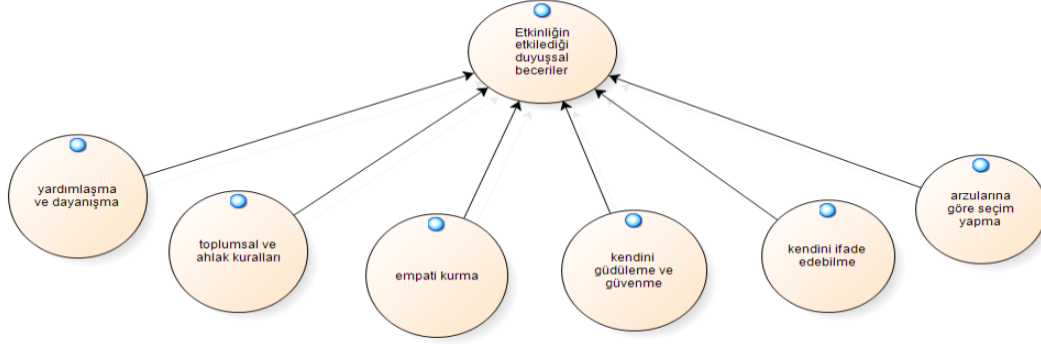
Grafik 1

Model 1 ve Grafik 1 incelendiğinde; okul dışı öğrenme ortamları etkinliklerinin etkilediği bilişsel beceriler ile ilgili olarak; yeni şemalar oluşturma, nesneleri sayma, nesneleri gruplama, gözlem yapma, dikkat, bilgileri somutlaştırma, araştırma inceleme, problem çözme, nesneleri ölçme, eleştirel düşünme, analiz becerisi kodları oluşturulmuş ve tüm bu kodlar ‘etkinliğin etkilediği bilişsel beceriler’ adlı tema altında toplanmıştır. Bununla birlikte ‘Okul dışı öğrenme ortamı etkinliklerinin öğrencilerin bilişsel becerilerini etkilediğini düşünüyor musunuz? Açıklar mısınız?’ mülakat sorusuna verilen öğretmen cevaplarından alınan ifadelerden ikisi aşağıda verilmiştir.

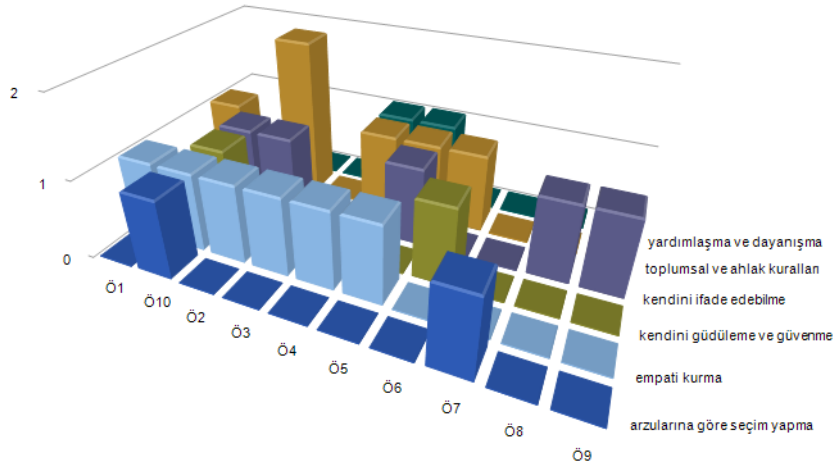
Ö1: ‘Evet, çok olumlu olduğunu düşünüyorum. Bilgileri somutlaştırarak daha kalıcı olmalarını sağlıyor. Çocukların problem çözme becerilerini destekliyor, gözlem yapmalarını sağlıyor, araştırma, inceleme yaparak keşfederek öğrenmelerine fırsat tanıyor. Normalden farklı bir ortamda öğrenme gerçekleştiği için ilgi ve istekleri fazla oluyor ve haliyle de dikkat ve odaklanma becerilerinin geliştiğini düşünüyorum.’

Ö6 : 'Evet;örneğin bir fabrika gezisinde bazı nesneleri ölçme, sayma, dikkatini nesnelere verme, neden sonuç ilişkisi kurma becerilerinin gelişebileceğini düşünüyorum.'

- "Okul dışı öğrenme ortamı etkinliklerinin öğrencilerin duyuşsal becerilerini etkilediğini düşünüyor musunuz? Açıklar mısınız?" sorusuna verilen cevapların analiziyle elde edilen Model 2 ve Grafik 2 aşağıdaki gibidir.

Model 2

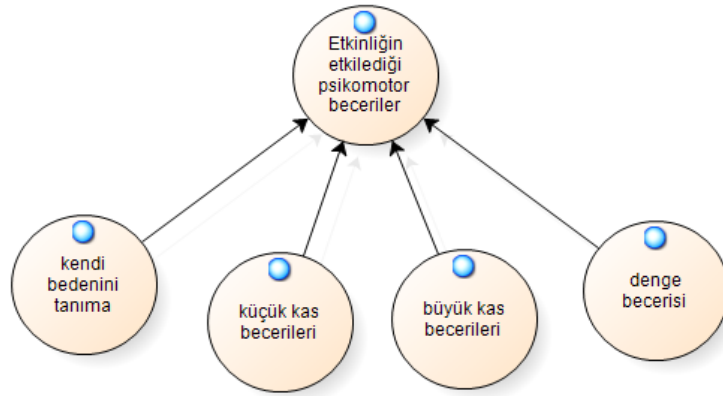
Grafik 2

Model 2 ve Grafik 2 değerlendirildiğinde; okul dışı öğrenme ortamları etkinliklerinin etkilediği duyuşsal beceriler ile ilgili; 'yardımlaşma ve dayanışma, toplumsal ve ahlak kuralları, kendini ifade edebilme, kendini güdüleme ve güvenme, empati kurma, arzularına göre seçim yapma' kodları oluşturulmuş ve tüm bu kodlar 'etkinliğin etkilediği duyuşsal beceriler' adlı tema altında toplanmıştır. Bununla birlikte 'Okul dışı öğrenme ortamı etkinliklerinin öğrencilerin duyuşsal becerilerini etkilediğini düşünüyor musunuz? Açıklar mısınız?' mülakat sorusuna verilen öğretmen cevaplarından alınan ifadelerden ikisi aşağıdaki gibidir.

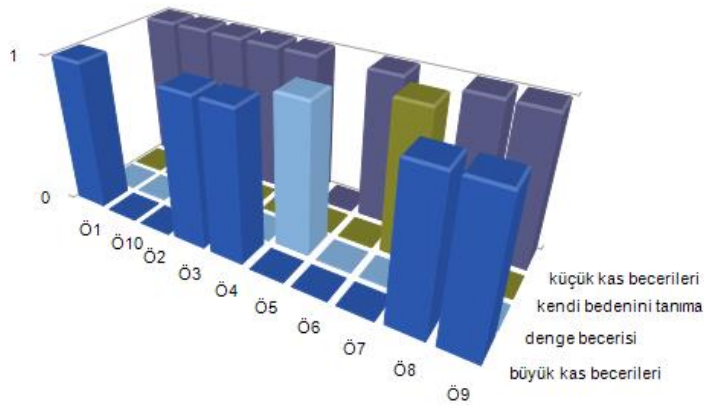
Ö2: 'Evet düşünüyorum. Daha öncede söylediğim gibi özellikle toplumsal kuralları ve ahlak kurallarını kazandırmamızda büyük faydası oluyor. Sabretmek, başkasının hakkına saygı duymak, empati kurmak, kendini ifade edebilme vb. becerileri kazanıyorlar. Farklı ortamlarda farklı deneyimler yaşayarak hayatı kendi deneyimleriyle öğreniyorlar.'

Ö5: '...Kendini ifade etmek, toplumsal, ahlak kurallarına uymak, empati yapmak vb. beceriler için ortamlar oluşturarak daha fazla deneyim kazanmalarını sağlayıp pekiştirmelerini sağlıyoruz. Mesela şöyle bir etkinlik yapmıştık: bur da ki çocukların ekonomik durumları iyi olduğu için fazlasıyla da oyuncakları var. Çocuklardan oyuncaklarından iki tanesini okula getirmelerini istedik bunları topladık ve Albayrak İlkokulundaki çocuklara götürdük. Bu sayede çocuklara paylaşmayı, yardımlaşmayı, empati kurmayı, toplumda farklı nitelikte insanlar olduğunu kavratmaya çalıştık.'

- "Okul dışı öğrenme ortamı etkinliklerinin öğrencilerin psikomotor becerilerini etkilediğini düşünüyor musunuz? Açıklar mısınız?" sorusuna verilen cevapların analiziyle elde edilen Model 3 ve Grafik 3 aşağıdaki gibidir.

Model 3

Grafik 3

Model 3 ve Grafik 3 incelendiğinde; okul dışı öğrenme etkinliklerinin psikomotor becerileri üzerine etkileri ile ilgili olarak; 'küçük kas', 'büyük kas', 'denge becerileri' ve 'kendini tanıma'

tanıma kodları oluşturulmuş ve tüm bu kodlar 'etkinliğin etkilediği psikomotor beceriler'adlı tema altında toplanmıştır. Bununla birlikte ilgili soruya verilen öğretmen cevaplarından alınan ifadelerden ikisi aşağıda verilmiştir.

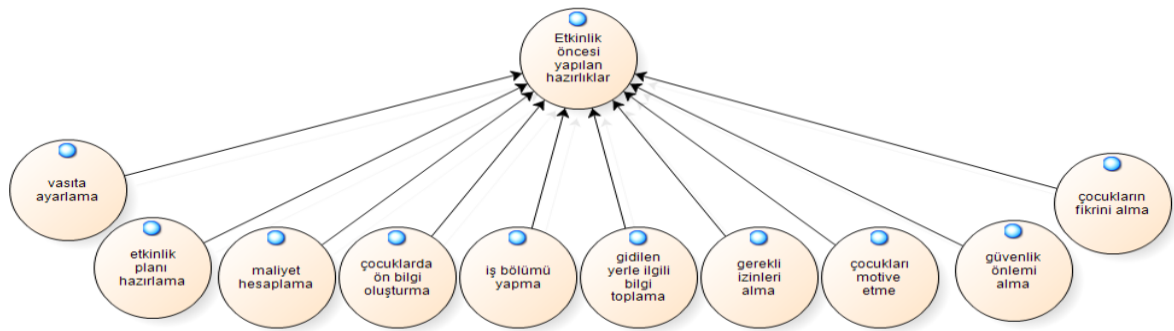
Ö5: 'Kesinlikle zaten biz bu etkinlikleri en çok bu alandaki becerilerin gelişebilmesi için planlıyoruz. Çünkü daha öncede dediğim gibi çocuklar bu çağda artık evlere hapsedilmiş durumdadalar. Artık eskisi gibi bahçede parkta oynama durumu kalmadı ve bunun için elverişli ortamlarda yok. Çocukların içince biriken enerjilerini atmak, boşaltmak için biz okul dışı öğrenme etkinliklerinde bu alanı destekleyecek etkinlikler planlıyoruz ve buna çok önem veriyoruz. Bu alandaki farklı becerilerini geliştirecek etkinlikler hazırlamaya çalışıyoruz sürekli aynı beceriler üzerinde çalışmıyoruz. Mesela etkinlik bir hafta hız berisine yönelikse diğer hafta denge becerisine yönelik olabiliyor ya da koordinasyon oyunları hazırlıyoruz...'

Ö6: '... küçük kaslarını kullanma örneğin pizza yapımına gitmişsek hamuru açma malzemelerle şekil verme ortam içerisinde hareket etme...'

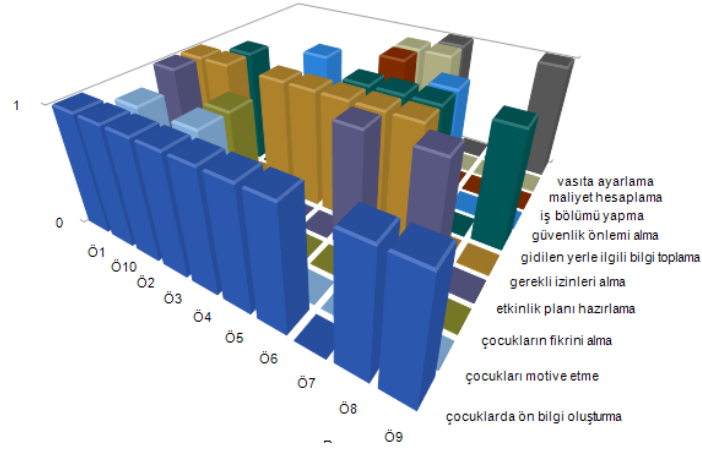
2. Alt probleme yönelik bulgular

'Okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme etkinliklerinin yürütülme sürecine yönelik görüşleri nasıldır?' alt problemine cevap aramak amacıyla öğretmenlere dört soru yöneltilmiştir. Bu sorular:

- "Öğrencilerinizi okul dışı öğrenme ortamına götürmeden önce hangi hazırlıkları yapıyorsunuz? Açıklar mısınız?" sorusuna verilen cevapların analiziyle elde edilen Model 4 ve Grafik 4 aşağıdaki gibidir.

Model 4

Grafik 4

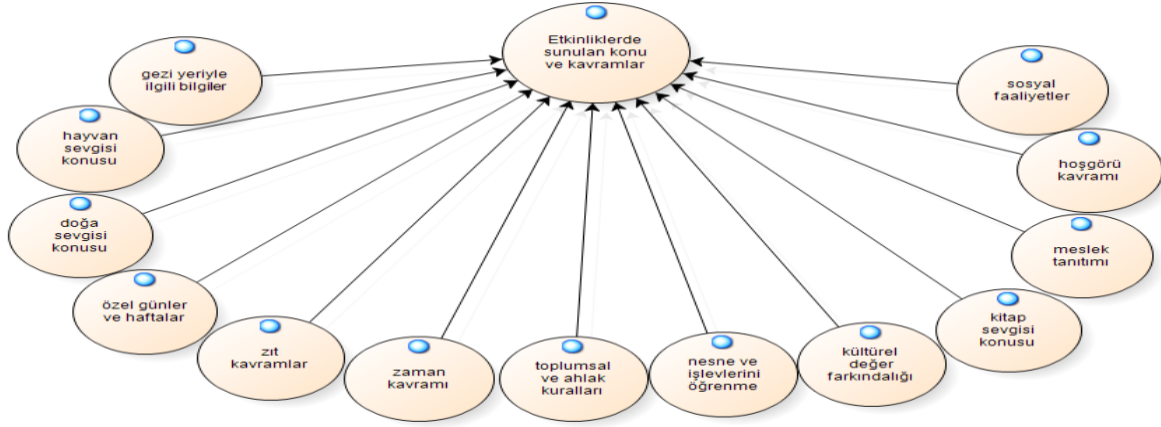
Model 4 ve Grafik 4 incelendiğinde; okul dışı öğrenme ortamlarına götürmeden önce yapılan hazırlıklar ile ilgili olarak; ‘vasıta ayarlama’, ‘maliyet hesaplama’, ‘iş bölümü yapma’, ‘güvenlik önlemleri alma’, ‘gidilen yerle ilgili bilgi toplama’, ‘gerekli izinleri alma’, ‘etkinlik planı hazırlama’, ‘çocukların fikrini alma’, ‘çocukları motive etme’, ‘çocuklarda ön bilgi oluşturma’ kodları oluşturulmuş ve tüm bu kodlar ‘etkinlikler öncesi yapılan hazırlıklar’ adlı tema altında toplanmıştır. İlgili soruya verilen cevaplardan direkt alıntılar aşağıdaki gibidir.

Ö3: ‘Öncelikle çocukların velisinden, okul müdüründen, ilçe Milli Eğitim Müdürlüğünden izin alıyorum. Çocuklara gideceğimiz yerle ilgili açıklama yapıp fikirlerini alıyorum. Gidecekleri yerle ilgili detaylı bilgi vererek ön bilgi edinmelerini sağlıyorum ve çocukların gidilecek yeri gözlerinin önünde canlandırmalarını, hayal etmelerini, tahminde bulunmalarını sağlıyorum. Güvenlik önlemlerini önceden kestiriyorum...’

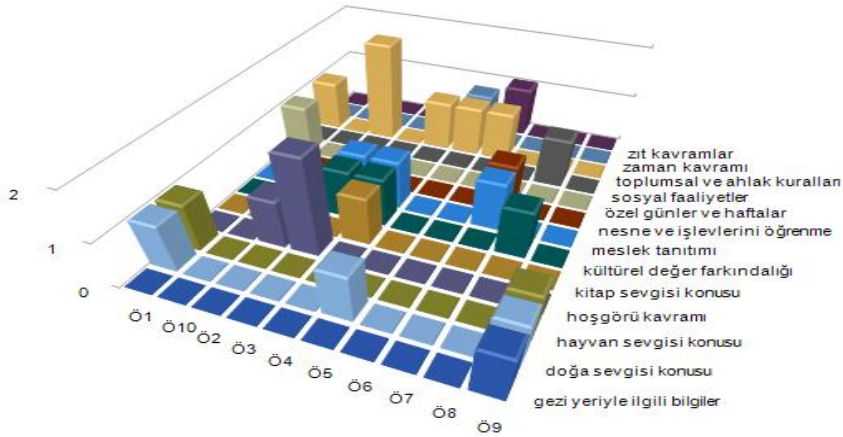
Ö5: ‘İlk olarak okul idaresinden gerekli izinleri alıyoruz ve veli izin belgesini velilere onaylatıyoruz. Bu bizim için önemli bir aşamadır. Geziye gitmeden iki üç gün önce veliye konuyla ilgili bilgi vermemiz gerekiyor. Velide uygun görüp izin verirse çocuğu götürmeyi düşünüyoruz. Gezi için bir ücret gerekiyorsa bilgilendirme aşamasında bunu da belirtiyoruz. Götüreceğimiz yeri önceden gidip kontrol ediyoruz. Gitmeden önce öğretmen arkadaşlarımızla belli bir düzen halinde ilerlememiz için bir toplantı yapıyoruz. Çocukların yanında kim duracak, neler olacak, serviste oturma düzenini kim ayarlayacak, giriş-çıkışlar, çocukların giyinmesi soyunmasıyla kim ilgilenecek, orda tekrar giyinip soyunmalarıyla kim ilgilenecek bunları belirliyoruz. Bildiğimiz bir yerse nereye olacak, nasıl gidilecek, çocuklar nereye oturacak bunları kararlaştırıyoruz. Kendi aramızda bir iş bölümü yaparak koordine olmaya çalışıyoruz.’ şeklinde ifade etmiştir.

Ö9: ‘gidilecek yer ile ilgili bilgi veriyorum, uzaksa servis ayarlıyor yürünecekse yürüme kurallarını hatırlatıyorum, gidilecek yer ile görüşüyorum...’

- "Hangi konu ve kavramları sunmak amacıyla öğrencilerinizi okul dışı öğrenme ortamlarına götürüyorsunuz? Açıklar mısınız?" sorusuna verilen cevapların analiziyle elde edilen Model 5 ve Grafik 5 aşağıdaki gibidir.

Model 5

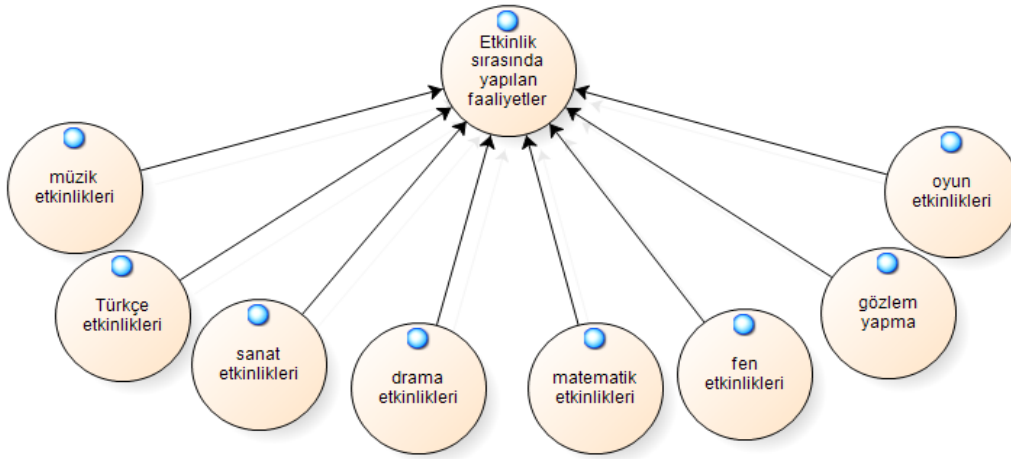
Grafik 5

Model 5 ve Grafik 5 incelendiğinde; okul dışı öğrenme ortamlarında sunulan konu ve kavramlarla ilgili olarak; 'zıt kavramlar', 'zaman kavramı', 'toplumsal ve ahlak kuralları', 'sosyal faaliyetler', 'özel günler ve haftalar', 'nesne ve işlevlerini öğrenme', 'meslek tanıtımı', 'kültürel değer farkındalığı', 'kitap sevgisi', 'hoşgörü kavramı', 'hayvan sevgisi', 'doğa sevgisi' kodları oluşturulmuş ve tüm bu kodlar 'etkinliklerde sunulan konu ve kavramlar'adlı tema altında toplanmıştır. Öğretmenlerin verdiği cevaplarından alıntılar şu şekildedir.

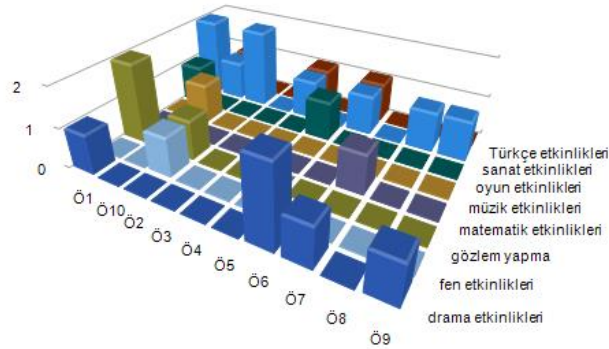
Ö4: 'Genelde meslek tanıtımları için okul dışı etkinlikleri planlıyorum. Örneğin kütüphaneye ya da müzeye gittiğimizde ordaki çalışanların meslekleri ve görevleri hakkında bilgi alıyoruz. Kitap sevgisi kazanımları için kütüphane gezileri düzenliyorum. Çocukların kültürümüzü ve farklı kültürleri öğrenmeleri için müze gezileri düzenliyorum.'

Ö2: 'Sosyal etkinlikler çerçevesinde çevresel faktörleri baz alarak onlara özellikle toplumsal kurallar ve ahlak kuralları vermeye çalışıyoruz. Toplu gidildiği için sıraya girme, sırasını bekleme, sabretmeyi öğrenme, başkasının haklarına saygı duyma vb. davranışları kazanıyorlar. Zaten daha çok sinema, tiyatroya gidiyoruz. Çocukların bilişsel becerilerine katkı sağlayacak etkinlikler düzenlemeye çalışıyoruz.'

- "Okul dışı öğrenme ortamlarında ne gibi faaliyetlerde bulunuyorsunuz? Açıklar mısınız?" sorusuna verilen cevapların analiziyle elde edilen Model 6 ve Grafik 6 aşağıdaki gibidir.

Model 6

Grafik 6

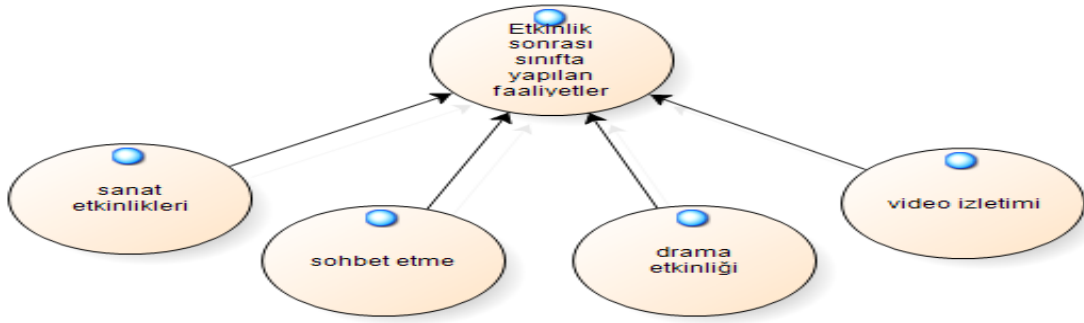
Model 6 ve Grafik 6 incelendiğinde; okul dışı öğrenme ortamlarında yapılan faaliyetlerle ilgili olarak; 'Türkçe', 'sanat', 'oyun', 'müzik', 'matematik', 'fen', 'drama etkinlikleri', 'gözlem yapma' kodları oluşturulmuş ve tüm bu kodlar 'etkinlikler sırasında yapılan faaliyetler' adlı tema altında toplanmıştır. Bununla birlikte 'Okul dışı öğrenme ortamlarında ne gibi faaliyetlerde bulunuyorsunuz? Açıklar mısınız?' mülakat sorusuna verilen öğretmen cevaplarından alınan ifadelerden üçü aşağıda verilmiştir.

Ö1: ‘... Bu faaliyetler gezini türüne göre değişiyor tabi bir sinemaya falan gidiliyorsa orda fazla bir şey yapmıyoruz film öncesi dağılan dikkatlerini toplamak için parmak oyunu oynatıyoruz filmin adından bahsediyoruz. Ya da bir müzeye gidildiyse yine bir şarkı veya parmak oyunuyla çocukların dikkatlerini çektikten sonra uymaları gereken kuralları hatırlatıyoruz vaktimiz varsa gördükleriyle ilgili resim yapmalarını istiyoruz.’

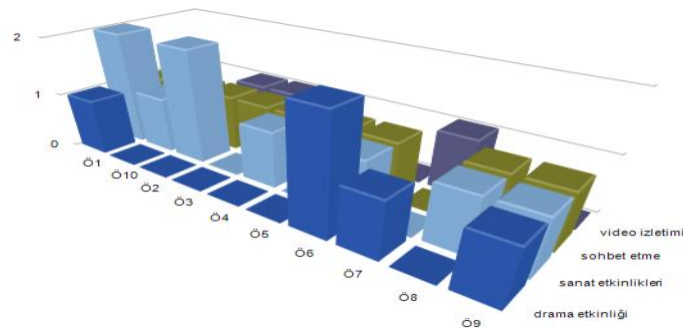
Ö3: ‘... ilk olarak gittiğimiz yerde uymaları gereken kuralları hatırlatıyorum. ‘ Çocuklar şimdi size anlatılanları dikkatli dinleyin ve takip edin sonrasında size sorular soracağım. Sizin de aklınıza takılan sorular olursa söz hakkı isteyip sorunuzu sorabilirsiniz. Hadi şimdi hep birlikte dinleyelim.’ Diyerek açıklama yapıyorum çocukların güdülenmesini sağlıyorum. Bunların dışında etkinlik süreci boyunca çocukların yaşayarak, kendi deneyimleriyle öğrenmesini sağlıyorum. Onların fikirlerini alarak, sorular yönelterek aktif öğrenmeye katılmalarını sağlıyorum.’

Ö5: ‘Gittiğimiz yerde etkinliğin çeşidine göre çocuklarla beraber alanı oluşturuyoruz. Çocukların sorumluluk duygusu gelişsin ve sağa sola kaçmasınlar diye. Ortam hazır olduğundan sonra ısındırıcı oyun oynuyoruz ve asıl oyunu çocuklara anlatıyoruz. Oyun aşamalı şekilde devam ediyor...’

- "Okul dışı öğrenme ortamı faaliyeti sonrası gerçekleştirdiğiniz etkinliklere yönelik sınıf ortamında bir şey yapıyor musunuz?" sorusuna verilen cevapların analiziyle elde edilen Model 7 ve Grafik 7 aşağıdaki gibidir.

Model 7

Grafik 7

Model 7 ve Grafik 7 incelendiğinde; okul dışı öğrenme etkinlikleri sonrası ile ilgili olarak; 'video izletimi', 'sohbet etme', 'sanat', 'drama etkinlikleri' kodları oluşturulmuştur ve tüm bu kodlar 'etkinlik sonrası sınıfta yapılan faaliyetler' adlı tema altında toplanmıştır. İlgili soruya verilen öğretmen cevaplarından alınan ifadelerden ikisi aşağıdaki gibidir.

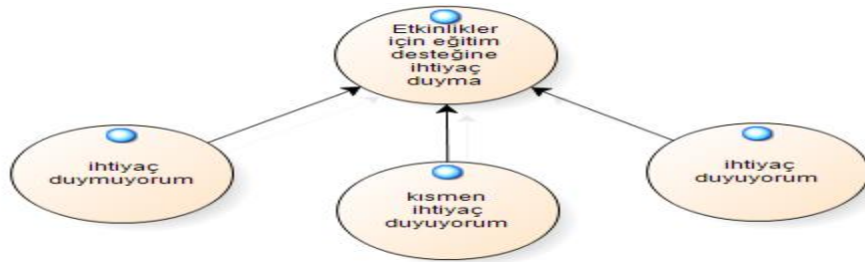
Ö6: 'Evet; sohbet, drama, resim, oyun hamuru ile şekillendirme, hikaye anlatımı...'

Ö8: 'Gezi sırasında en çok beğendikleri hakkında sohbet ortamı serbest resim çalışmaları...'

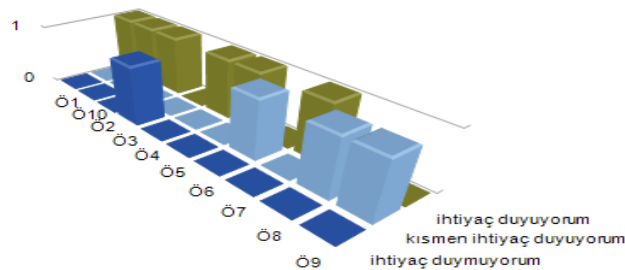
3. Alt probleme yönelik bulgular

'Okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme etkinlikleri konusunda yeterlilikleri hakkındaki görüşleri nasıldır?' alt problemine cevap aramak amacıyla öğretmenlere iki tane soru yöneltilmiştir. Bu sorular:

- "Okul dışı öğrenme ortamı öğretim faaliyetleri için hizmet içi eğitim desteğine ihtiyaç duyuyor musunuz?" sorusuna verilen cevapların analiziyle elde edilen Model 8 ve Grafik 8 aşağıdaki gibidir.

Model 8

Grafik 8

Model 8 ve Grafik 8 incelendiğinde; okul dışı öğrenme etkinlikleri için hizmet içi eğitim desteği ihtiyacı ile ilgili olarak; 'ihtiyaç duyuyorum', 'kısmen ihtiyaç duyuyorum', 'ihtiyaç

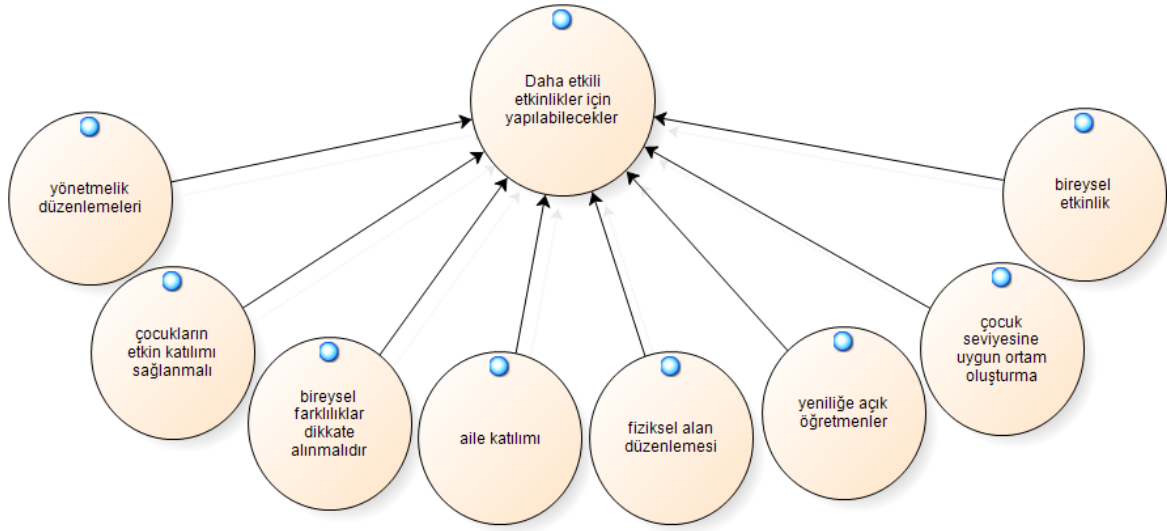
duymuyorum' kodaları oluşturulmuştur ve tüm bu kodlar 'etkinlikler için eğitim desteğine ihtiyaç duyma' adlı tema altında toplanmıştır. İlgili soruya verilen öğretmen cevaplarından alınan ifadelerden üçü aşağıdaki gibidir.

Ö1: *'Bu konuda eksikliğim genelde gidilecek yer ile ilgili oluyor bunu da karşı tarafla iletişime geçip ön bilgi alarak gideriyorum. Bunun dışında bir eğitime ihtiyacım olduğunu düşünmüyorum ama biz öğretmenleri geliştirmek adına, bu etkinliklerin daha verimli ve yararlı geçmesi adına bir eğitim verilecek olursa da katılmak isterim tabi. Öğretmen kendini sürekli geliştiren ve yenileyen birisi olmalı özellikle okul öncesi öğretmenlerinin bu noktada daha hassas olması gerektiğini düşünüyorum.'*

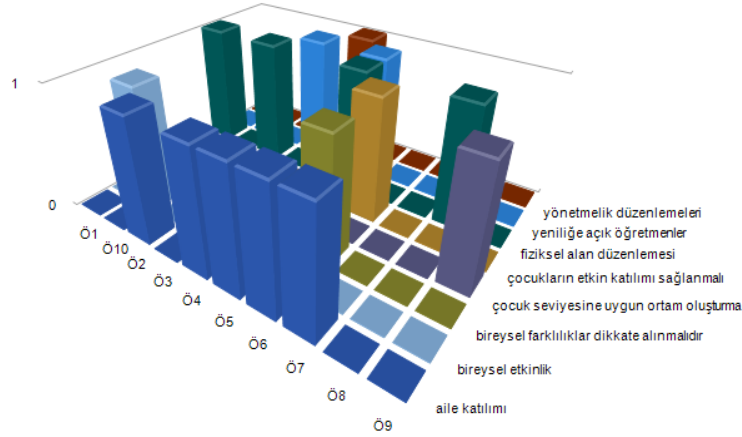
Ö4: *'Evet, ihtiyaç duyuyorum ve her öğretmenin bu etkinlikler hakkında verilen her bilgiye ihtiyaç duyacağını diye düşünüyorum. Çünkü ilk olarak kendimizi her zaman geliştirmeliyiz diye düşünüyorum bunun yanı sıra günümüzde hala geleneksel eğitim anlayışının izlerini taşıyan öğretmenler mevcut eğitim sistemimizde ve öğretmen merkezli, ezberci ortamlar sunuyorlar. Çağdaş eğitim ve onun özelliklerini benimseyen öğretmenlerimizin sayısı artmakta ama hala yeterli değil öğrenci merkezli ve çocukların kendi deneyimleriyle yaparak yaşayarak öğrendikleri ortamlar sunmalıyız. Okul dışı öğrenme etkinlikleri bu noktada büyük önemi olduğunu düşünüyorum. Bunun için bu etkinlikleri daha kaliteli ve verimli sunabilmek için bu alanla ilgili olabildiğince çok bilgi okumalı ve öğrenmeliyiz diye düşünüyorum.'*

Ö5: *'Duymuyorum. Zaten böyle bir desteği alabilmem için zamanımın olması gerekiyor. Şu an İngilizce eğitimde veren bir özel okulda çalışıyorum. Bir günlük etkinliği planlarken hem kendi planımı yapıyorum hem de İngilizce uyarlamasını yapıyorum ve uygularken sınıfta üç kişi oluyoruz bir ben bir İngilizce öğretmeni ve birde yardımcı öğretmen haliyle kendi aramızda koordinasyon sağlamaya da çalışıyoruz. Günlük ortalama dört etkinlik yapıyorum ve bu haftada yirmi etkinlik yapıyor. Bahsettiğim süreç tüm etkinlikler için geçerli. Okul yönetimin etkinliklerin farklı olması konusunda ki hassasiyeti yine beni uğraştıran ve zamanımı alan bir durum. Ama tabi ki de ayırabileceğim bir zaman olduğunda kendimi daha fazla geliştirmek isterim.'*

- "Daha etkili okul dışı öğrenme ortamı etkinlikleri için neler yapılabilir?" sorusuna verilen cevapların analiziyle elde edilen Model 9 ve Grafik 9 aşağıdaki gibidir.

Model 9

Grafik 9

Model 9 ve Grafik 9 incelendiğinde; daha etkili okul dışı öğrenme etkinlikleriyle ilgili olarak; 'yönetmelik düzenlemeleri', 'yeniliğe açık öğretmenler', 'fiziksel alan düzenlemesi', 'çocukların etkin katılımının sağlanması', 'çocuk seviyesine uygun ortam oluşturma', 'bireysel farklılıkları dikkate alma', 'bireysel etkinlik', 'aile katılımı' kodları oluşturulmuştur ve tüm bu kodlar 'daha etkili etkinlikler için yapılabilecekler' adlı temada toplanmıştır. İlgili soru için öğretmenlerin verdiği cevaplardan alınan ifadeler üç tanesi aşağıda verilmiştir.

Ö4: 'Öncelikle yönetmelik düzeltilebilir. Çünkü ilçedeki bir okul öğrencisinin okul dışı ortamlara gidebilmesi için bir sürü prosedürden geçmesi lazım ve haliyle de bu tür faaliyetlerin yapılmasını kısıtlar niteliktedir. Bunun yanı sıra aile katılımlı etkinlikler olursa ailelerin gezilere karşı olan endişeleri, kaygılarının azalacağını düşünüyorum.'

Ö5: 'Bence olay tamamen öğretmenlerde bitiyor. Tabi çevresel faktörlerin olumsuzluğunu göz ardı etmiyorum. Her okulun koşullarını buradaki gibi iyi değil ama biz öğretmenler iyi iletişim

kurabilen sabırlı istekli öğretmenler olursak aşamayacağımız sorun yok diye düşünüyorum. Biraz ne yaparım, ne ederim, nasıl yaparım diye düşünmeliyiz. Çok yaratıcı öğretmenlerimiz var kendilerini bu alanda da geliştirerek yaratıcılıklarını bu etkinlikler üzerinde de kullanabilirler. Mesela ben daha önce bir köy okulunda çalıştım ve orda ki çocuklarım hiç sinemaya gitmemişlerdi. Benimde onları alıp sinemaya götürme şansım yoktu ama okuldaki üç tane üçlüyü bir birine bağlayarak bahçeye elektrik taşıdım, gençlik merkezindeki bağlantılarımı kullanarak oradan projeksiyon ve perde getirdim. Çocuklarımda evden mısırlarını getirdiler. Akşam 5-6 gibi hava kararınca onlarla beraber sinema günü yaptık. Benzer şekilde tiyatroya da hiç gitmemişlerdi. Yine gençlik merkezinden ve belediyeden yardım alarak onları gençlik merkezinin sergilediği bir tiyatroya götürdüm. Daha sonra belediyeye tekrar konuşarak bu ekibin okuluma gelmesini sağladım. Birde velilerle iletişim iyi olmalı düşünüyorum onların katılımı ve istekliliği çok önemli bu konuda. Ben ilk veli toplantısına çağırdığımda para isteyeceğim diye kimse gelmedi sonra pes etmedim ısrarla defalarca çağırdım. Okula geldiklerinde sadece anneler gelmişti onlara yönelik oyunlar oynayarak tanıştık ve sohbet ettik çok eğlendiler. Sonunda bir anne ‘‘Hocam toplantı yapmayacak mıyız?’’ diye sordu. Bende toplantıda yaparız ama önemli olan tanışmamız iletişim kurmamız dedim. Ondan sonra ne zaman çağırsam geldiler. Yani biraz emek vermeliyiz diye düşünüyorum.’

Ö10: ‘Bireysel etkinliklere daha çok yer verilmelidir okul olarak değil sınıf olarak gidilmeli daha çok ve dolu dolu vakit ayrılmalıdır.Kalabalık olmamasına dikkat edilmelidir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu kısımda, okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamı çalışmaları ile ilgili duygu ve düşüncelerinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen çalışmanın alt problemlerine yönelik elde edilen bulguların tartışılması, yorumlanması ve buna bağlı olarak ulaşılan sonuçlara yer verilmiştir.

Araştırmanın birinci alt problemi okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamı etkinliklerinin çocukların bilişsel, duyuşsal, psikomotor becerilerini olumlu yönde etkilediğini belirtmişlerdir. Bilişsel alanda çocukların en çok gözlem yapma becerilerinin geliştiğini özellikle ifade etmişlerdir. Ancak bilimsel süreç becerilerinden olan bu beceriyi öğretmenler bilişsel davranışlar kategorisine koymuşlardır. Buradan anlaşılıyor ki, okul öncesi öğretmenleri bilişsel davranışları ayırma konusunda problem yaşamaktadırlar. Bunun yanı sıra, analiz, nesnelere ölçme, nesnelere gruplama becerilerini olumlu yönde etkilediğini belirtmişlerdir. Nitekim eleştirel düşünme, araştırma inceleme, bilgileri somutlaştırma, nesnelere sayma, yeni şemalar oluşturma becerilerini etkilediğini ifade etmişlerdir. Erten ve Taşçi (2016) okul dışı öğrenme ortamı etkinliklerinin geliştirilmesi ve bilimsel süreç becerilerine etkisinin değerlendirilmesi amacıyla yaptıkları çalışmada okul dışı öğrenme ortamlarının bilimsel süreçleri olumlu yönde etkilediğini, özellikle gözlem ve işlemsel

tanımlama becerilerine katkı sağladığı sonucuna ulaşmışlardır. Kefi (2016) alan gezilerinde okul öncesi öğretmenlerinin temel bilimsel süreç becerilerini kullanmalarına yönelik bir çalışmada, öğretmenlerin alan gezilerinde ilgili becerilerin kullanılmasıyla, çocukların bilimsel araştırmalar yapmalarını, bilgiye ulaşma, bilgiyi işleme problemler üzerinde düşünme ve sonuçları formüle etme becerileri kazanarak kendi dünyalarını anlamalarına katkıda bulunulabileceğini savunmuştur. Özdem, Alper ve Erar (2012) eğlenceli bilim; bilim merkezlerinin ilköğretim öğrencilerinin bilimsel süreç becerilerinin öğrencilerin gözlem yapma ve tahmin yürütme becerilerini olumlu yönde etkilediğini belirtmiştir. Bu araştırmada da okul öncesi öğretmenleri öğrencilerin bilişsel becerilerinin geliştirilmesinde etkili olduğu konusunda hemfikirlerdir. Dolayısıyla okul dışı öğrenme ortamlarının okul öncesi öğretmenleri öğrencilerin bilişsel davranışlarının geliştirilmesinde etkili olduğunu düşündükleri sonucuna varılmıştır.

Öğretmenler duyuşsal alanda çocukların en çok empati kurma, kendini ifade etme becerileri, toplumsal ve ahlak kurallarını öğrenme ve uygulama bakımından olumlu yönde desteklediğini belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra arzularına göre seçim yapma, kendini güdüleme ve güvenme, yardımlaşma ve dayanışma becerilerinin gelişmesine katkı sağladını da ortaya koymuşlardır. Yeşilyurt ve Kurt (2012) değerler eğitimine yönelik okul dışı öğretim etkinlikleri hakkında öğrenci görüşlerini belirlemeyi amaçladıkları çalışmada; milli değerlerin öğrencilere kazandırılmasında etkili olduğunu, bununla birlikte aileye önem verme, bağımsızlığı önemseme, kendine saygı duyma, özgüven sahibi olma, cesaretli olma, dostluğa önem verme, dürüst davranma, fedakâr olma, görgülü olma, güvenilir olma, hoşgörülü davranma, yeniliğe açık olma, yardımsever olma, iyi niyetli olma, kıymet bilme, konuksever olma, merhametli olma, nezaketli olma, paylaşma ve yardımlaşmaya önem verme ve sabırlı olma değerlerinin öğrencilere kazandırılmasında okul dışı öğretmenlerin üst düzeyde etkili olduğunu savunmuştur. Keskin ve Kaplan (2012) yaptıkları bir çalışmada; oyuncak müzesi gezisinin öğrencilerde barış ve emeğe saygı gibi değerleri kazandırdığı, estetik duygusunu ve ruhsal duyguları harekete geçirdiğini belirtmiştir. Çünkü müzeler keşfetme, zihinleri açma, yeni bilgiler sağlama, entelektüel şokların yaşandığı yerlerdir. Bu çalışmalarda ulaşılan sonuçlar yürütülen bu çalışmadaki öğretmen görüşlerinin analizi ile benzerdir. Diğer bir deyişle, okul dışı öğrenme ortamlarının duyuşsal becerilerin geliştirilmesinde önemli bir role sahip olduğu düşünülmektedir.

Çalışmada psikomotor alan gelişiminde en çok küçük kas becerisini etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Çünkü öğretmenler okul dışı etkinlikleri sırasında ve sonrasında resim yapma, kil

çamurdan heykel yapma, kesme yapıştırma gibi çalışmalar yapmaktadırlar. Bununla birlikte; okul dışı öğrenme ortamı etkinliklerinin büyük kas, denge becerisinin olumlu yönde desteklendiğini ve çocukların kısmen de olsa kendi bedenlerini tanması anlamında gelişim gösterdiğini belirtmişlerdir. Öğretmenlerden bazıları okul dışı öğrenme ortamı etkinliklerini daha çok çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerini desteklemek amaçlı kullandıklarını ama istenilirse psikomotor alanda da etkinliklerin yapılarak bu alanda desteklenebileceğini ifade etmişlerdir. Dolayısıyla okul öncesi öğretmenleri okul dışı etkinliklerde öğrencilerin hem küçük hem de büyük kas becerilerinin gelişmesi konusunda aynı düşünceye sahip oldukları sonucuna varılmıştır.

Öğretmenler etkinlik öncesinde; hedef ve kazanımlar doğrultusunda çocuklara ön bilgiler sunmakta ve izinler alınarak gidilecek yer ile görüşmeler yapılmaktadır. Bu durum öğretmenin gezi öncesi öğrencilere gidilecek yer hakkında bilgi vermesinin gerekliliğini göstermektedir (Bakioğlu & Karamustafaoğlu, 2014). Ayrıca öğretmenler gerekli güvenlik önlemlerini alma, vasıta ayarlama, gerekiyorsa maliyet ayarlama, iş bölümü yapma, çocukların bilgilerini alıp motive etme ve etkinlik planı hazırlama olarak ele almışlardır. Şimşek (2011) bir çalışmada öncelikle gezi planı hazırlanmasını, ailelerden, okul idaresi ve ziyaret edilecek yerden izin alınmasını, mümkünse gezi yeri önceden gidilip ziyaret edilmesini, eğer ihtiyaç varsa gerekli maliyet ve araç ayarlanmasını, öğrencilere gidilecek yer hakkında bilgiler verilmesi varsa oyun, parmak oyunu, video izletimi, drama gibi etkinlikler yapılmasını, gezi esnasında; gerekiyorsa rehber ihtiyacının karşılanmasını belirtmiştir. Buna göre öğretmenlerin gerektiği gibi okul dışı öğrenme ortamlarına yapılacak çalışmalar işlemler konusunda gerekli olan ön hazırlıkları istenildiği gibi yaptıkları söylenebilir (Karademir, 2013, s:10). Okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamına götürmeden önce yapılması gereken işlemleri gerektiği gibi yaptıkları sonucuna varılmıştır.

Öğretmenler etkinlik sırasında; geziye gidilen yerdeki görevlilerle yapılan etkinliklerin en çok sanat etkinliği olduğunu belirtmişlerdir. Bunların yanı sıra uygun ortam olduğunda drama, fen, matematik, müzik, oyun, Türkçe etkinlikleri yaptıklarını ve çocukları gözlem yaptıklarını ifade etmişlerdir. Süreç boyunca ortamın uygunluğuna göre öğretmenlerin öğretim etkinliklerinden yararlandıkları sonucuna varılmıştır. Çalışmaya katılan öğretmenlerin etkinlik sonrasında yaptıkları faaliyetlerde en çok gidilen yerle ilgili sohbet ettikleri, çocukların duygu, düşünce ve öğrendikleriyle ilgili akılda kalanları ifade edebilecekleri resim ve drama çalışmaları yaptıklarını bazen de konuyla ilgili video izlediklerini belirtmişlerdir. Bakioğlu ve Karamustafaoğlu (2017) kapsamlı olarak gerçekleştirdikleri bir araştırmada gezi öncesi,

esnası ve sonrasında yapılacaklardan sırasıyla bahsetmişlerdir. Şimşek (2011) yaptığı çalışmada gezi sonrası; gezi esnasında gözlemlenen konular ile ilgili sohbet edilmesini, kavramların tekrar vurgulanmasını, eğer yanlış kavram öğretimi varsa düzeltilmesini, drama, resim, hikaye çalışmaları yapılabileceğini, öğrenci ailelerine yapılan etkinlikler ile ilgili bilgi verilmesi gerektiğini belirtmiştir. İlgili çalışmanın sonuçlarıyla bu çalışmanın sonuçları benzerlik göstermektedir.

Gezi sonrasında yapılan etkinliklerde akılda kalan bilgilerin yoklanmasının, yanlış anlamaların belirlenmesine önem vermeleri kalıcı öğrenme açısından önemlidir. Öğretmenler okul dışı öğrenme etkinlikleri sürecinde en çok toplumsal ve ahlak kurallarına yönelik kavramları verdiklerini belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra zıt kavramları, zaman kavramını, özel gün ve haftalar ile ilgili kavramları, meslek tanıtımı için kullandıkları kavramları, kitap sevgisi, kültürel değerler, hoşgörü, hayvan ve doğa sevgisi, nesne ve işlevleri ile ilgili kavramları öğrettiklerini söylemişlerdir. Okul dışı ortamlarda öğrenme alanları bilişsel, duyuşsal ve psikomotor becerilerin kazandırılması açısından etkili çalışmalar yürütüldüğü sonucuna varılmıştır. Öğretmenler genellikle okul dışı öğrenme ortamları konusunda yapılacak bir eğitime katılmak istediklerini çünkü bir öğretmen özellikle okul öncesi öğretmenlerinin her zaman kendilerini geliştirmesi, yeniliklere açık olması ve takip etmesi gerektiğini belirtmiştir. Ancak bazı öğretmenler zamanı olmadığı için, bazı öğretmenler ise yeterli bilgi birikimine sahip olduklarını düşündükleri için eğitim desteklerine kısmen ihtiyaç duyduklarını ya da ihtiyaç duymadıklarını belirtmişlerdir. Bu bağlamda öğretmenlere konuya yönelik, -her ne kadar bazı öğretmenler ilgili konuda eğitim ihtiyaçlarının olmamasını dile getirsel de- ilgili etkinliklerin gerektiği gibi gerçekleştirebilmeleri için hizmet içi eğitim desteğinin sunulması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Öğretmenler okul dışı etkinliklerinin daha etkili verimli olabilmesi için öncelikli olarak aile katılımına dikkat çekmiştir. Bu yüzden tüm etkinliklerde olduğu gibi okul dışı etkinliklerde de veli ile iş birliği oldukça önemlidir. Bununla birlikte; öğrencilerin daha fazla yaparak ve yaşayarak öğrenebilmeleri için bireysel etkinliklere ve bireysel farklılıklara dikkat edilmesi gerektiği, gidilecek ortamların çocuk seviyesinde olmasına dikkat edilmesi gerektiği, gereken fiziksel alan düzenlemelerinin yapılması ve çocukların aktif katılımı sağlanması gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca yeniliğe açık öğretmenler yetiştirilmesi ve yönetmelik düzenlemelerin yapılmasını yani prosedürlerin kısıtlayıcılığının azaltılmasını istemektedirler. Tatar ve Bağrıyanık (2012) yürüttükleri bir çalışmada okul dışı eğitim aktivitelerinin etkili olarak uygulanabilmesi için okul-aile işbirliğinin kurulmasının önemli olduğunu, ailelerin bu

aktivitelere ilgili olması gerektiğini, etkin katılım sağlamalarının ve aşırı korumacı anne-baba tutumundan uzak durmaları gerektiğini belirtmiştir. Sonuç olarak; okul dışı öğrenme ortamı etkinlikleri çocukların bilişsel, psikomotor ve duyuşsal becerilerini olumlu yönde etkiledikleri fikrinde oldukları sonucuna varılmıştır. Aynı zamanda okul öncesi öğretmenleri okul dışı öğrenme ortamlarının çocukların öğrenme isteklerini ve merak duygularını uyandırdığını belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin okul dışı öğrenme ortamı etkinliklerini etkinlik öncesi, etkinlik süreci ve sonrası olarak ele aldıklarını ve bunlarla ilgili bir takım faaliyetlerde bulduklarını ifade etmeleri, bu tür çalışmaları istenildiği gibi yürütebilme becerilerine sahip olduklarını göstermektedir. Etkinliğin konusuna göre süreç boyunca çocuklara ilgili gelişim alanları ile ilgili bir çok kavram ve kazanım kazandırdıkları saptanmıştır. Bunların yanı sıra öğretmenlerin çoğu daha verimli ve donanımlı olabilmek için eğitim desteğine ihtiyaç duyduklarını belirtirken bazılarıda ihtiyaç duymadıklarını belirtmişlerdir. Buna rağmen, öğretmenlerin okul dışı eğitim etkinliklerini uygulamada zorluklar yaşadıkları söylenilebilir. Karşılaşılan zorlukların en başında olanakların yetersizliği yer almaktadır. Wagner ve Gordon (2010)'un belirttiği gibi, okul dışı eğitim öğrencilerin hayatı tanımaları ve uyum sağlamalarını amaçlamaktadır, ancak öğretimsel araçların veya kaynakların sınırlı olması öğretmenlerin bu aktiviteleri gerçekleştirmelerine engel olmaktadır. Karşılaştıkları diğer zorluklar ise, yönetmeliklerin kısıtlayıcılığı, zaman sıkıntısı, kaynak eksikliği, bilgi ve güven eksiklikleri olarak belirtilmiştir. Öğretmenlerin kendileri yaşamamış olsalar da başka meslektaşlarının idarecilerden ve velilerden kaynaklanan zorluklar yaşadıkları belirlenen sonuçlardır. Özellikle izin alma sürecinin uzun sürmesi ve bu süreçte karşılaşılan zorlayıcı/engelleme durumlarının öğretmenlerin bu uygulamaları tercih etmemelerine neden olduğu sonucuna varılmıştır.

ÖNERİLER

Yürütülen çalışmanın sonuçlarına yönelik geliştirilen öneriler aşağıdaki gibidir.

- Öğretmenler çocukların bilişsel gelişimine destek sağlamak için yaparak yaşayarak öğrenebileceği okul dışı öğrenme etkinliklerine yer vermelidir. Bu etkinlikler sırasında çocukların gözlem yapmalarının yanı sıra yaptıkları gözlemleri açıklamalarına olanak sağlamalıdır. Bu açıklamalarda çocukların etkinliğe karşı hissettiği duygu ve düşüncelerini ifade etmelerine fırsat verilmelidir. Çocukların sorumluluk alabileceği, empati kurabileceği, liderlik özelliklerini ortaya çıkarabilecekleri, iletişim becerilerini gerçekleştirebilecekleri sosyal ortamlar sunulmalıdır. Bu gelişimlerin yanı sıra psikomotor gelişim göz ardı

edilmemelidir. Etkinlik öncesi, sırası ya da sonrasında mutlaka bu gelişim alanını destekleyecek faaliyetler yapılmalıdır.

- Etkinlik öncesinde gezi planı mutlaka yapılmalı, gerekli izinler daha önceden alınmalıdır, gidilecek yerle ilgili önceden bilgi sahibi olunmalı, veli ile işbirliği sağlanmalı, çocukların güvenliği hususuna dikkat edilmeli, tesadüflere asla yer verilmemelidir. Çocukların gezi sürecinde eğlenerek ve isteyerek katılımlarını sağlamak amacıyla çocukların ilgi ve isteklerine dikkat edilmelidir. Kazandırılması istenen kavramlar disiplinlerarası yaklaşımına, çocukların yaş ve gelişim düzeylerine uygun olmalı, öğretilecek kavramla ilgili önceden ön bilgiler oluşturulmalı okul dışı öğrenme ortamı etkinlikleri bu bilgileri pekiştirme niteliğinde olmalıdır. Etkinlikler sonrasında çocuklar ile gidilen yerler değerlendirilmeli çocukların duygu ve düşüncelerini anlamak için sanat, drama gibi etkinliklere yer verilmeli ve grup sohbeti yapılmalıdır.

- Okul öncesi eğitimde daha kaliteli bir eğitim verebilmek için öğretmenler yeniliklere açık olmalıdır. Öğretmenlerin bu alanla ilgili kendini geliştirebileceği etkinliklere mümkün olduğunca katılmaları gerekmektedir. Bu sayede öğretmenlerin okul dışı öğrenme etkinliklerine karşı olan kaygı ve isteksizlik problemleri çözülebilir.

- Daha etkili okul dışı öğrenme için resmi prosedürlerin azaltılması, idareci ve öğretmenlerin kendini daha rahat hissetmesi için önlemler alınmalı, okul-aile-veli işbirliği sağlanmalıdır. Okul dışı öğrenme uygulamalarının önündeki en önemli engellerden biri olan ekonomik sıkıntıların giderilmesi için ilgili kurumların destek sağlaması gerekmektedir. Öğretmenler her sene aynı okul dışı öğrenme ortamlarını kullanmak yerine kendilerini yenilemeli ve yeni ortamlar keşfederek bunları çocuklara sunmalıdırlar.

- Okul dışı öğrenme etkinlikleri çocuğun bütün gelişim alanlarını desteklemekte, kalıcı öğrenmeler sağlamakta, öğrencilere gerçek yaşantılar sunmaktadır. Bu sebepten dolayı okul dışı öğrenme etkinliklerine daha fazla yer verilmelidir.

KAYNAKÇA

- Abazoğlu, İ., Yıldırım, O., ve Yıldızhan, Y. (2015). Okul öncesi öğretmenliğine ilişkin genel bir bakış. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 411-423.
- Akın, F. (2012). *Okul içi ve okul dışı öğrenmelerin öğrenci başarısına etkisi*. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Burdur.

- Aktın, K. (2017). Okul öncesi dönemde müze eğitimi ile çocukların tarihsel düşünme becerilerinin geliştirilmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(2), 465-486.
- Armağan, B.(2015). İlkokul dördüncü sınıf fen öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları: Bir eylem araştırması. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Avcı, N. ve Toran, M. (2012). *Okul öncesi eğitime giriş*, Eğiten Kitap, Ankara.
- Bakioğlu, B., Karamustafaoğlu, O., Karamustafaoğlu, S. & Yapıcı, Ş. (2018). The effects of out-of-school learning settings science activities on 5th graders' academic achievement, *European journal of Educational Research*, 7(3), 451-464.
- Bakioğlu, B. & Karamustafaoğlu, O. (2017). A Study on developing a guide material for science classes supported by out-of-school learning, *Universal Journal of Educational Research*, 5(5), 773-786.
- Bakioğlu, B. & Karamustafaoğlu, O. (2014). Outdoor science education: Technical visit to a dialysis center, *Turkish Journal of Teacher Education*, 3(2), 15-26.
- Bunting, C. J. (2006). *Interdisciplinary teaching through outdoor education*. Newzeland: Human Kinetics
- Cooper, A. (2015). Nature and the outdoor learning environment: the forgotten resource in early childhood education. *International Journal of Early Childhood Environmental Education*, 3(1), 85-97.
- Çavuş, R., Topsakal, Ü. U. ve Kaplan, A. Ö. (2013). İnfomal öğrenme ortamlarının çevre bilinci kazandırmasına ilişkin öğretmen görüşleri: *Kocaeli bilgievleri örneği*. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 3 (1), 15-26.
- Çepni, S. (2010). Araştırma ve proje çalışmalarına giriş (5. Baskı). Trabzon: Ofset Matbaacılık.
- Department for Education and Skills (DfES). (2006). Learning outside the classroom manifesto. <http://www.lotc.org.uk/wp-content/uploads/2011/03/G1.-LOtC-Manifesto.pdf> adresinden 11.06.2018 tarihinde erişilmiştir.
- Ekiz, D. (2009). Bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Ernst, J. (2014). Early childhood educators' use of natural outdoor settings as learning environments: an exploratory study of beliefs, practices, and barriers. *Environmental Education Research*, 20(6), 735-752.
- Erten, Z., & Taşçı, G. (2016). Fen bilgisi dersine yönelik okul dışı öğrenme ortamları etkinliklerinin geliştirilmesi ve öğrencilerin bilimsel süreç becerilerine etkisinin değerlendirilmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 638-657.
- Eshach, H. (2007). Bridging in-school and out-of-school learning: Formal, non-formal, and informal education. *Journal of science education and technology*, 16(2), 171-190.
- Karademir, E. (2013). *Öğretmen ve öğretmen adaylarının fen ve teknoloji dersi kapsamında okul dışı öğrenme etkinliklerini gerçekleştirme amaçlarının planlanmış davranış teorisi yoluyla belirlenmesi*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- Kefi, S. (2016). Alan gezilerinde okulöncesi öğretmenlerinin temel bilimsel süreç becerilerini kullanmalarının desteklenmesi. *Ines journal Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(6), 82-103.
- Keskin, S., & Kaplan, E. (2012). Sosyal bilgiler ve tarih eğitiminde okul dışı öğrenme ortamı olarak oyuncak müzeleri, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 41, 95-115.
- Kılıç, H. E., & Şen, A. İ. (2014). Okul dışı öğrenme etkinliklerine ve eleştirel düşünmeye dayalı fizik öğretiminin öğrenci tutumlarına etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 39 (176), 13-30.
- Kiewra, C., & Veselack, E. (2016). Playing with nature: Supporting preschoolers' creativity in natural outdoor classrooms. *International Journal of Early Childhood Environmental Education*, 4(1), 70-95.
- Mallett, C. J., Trudel, P., Lyle, J., & Rynne, S. B. (2009). Formal vs. informal coach education. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 4(3), 325-364.
- Milli Eğitim Bakanlığı -MEB- (2012). *Okul öncesi eğitim programı*, Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara.
- Özdem, Y., Alper, U. ve Erar, H. (2012). Eğlenceli bilim: bilim merkezlerinin ilköğretim öğrencilerinin bilimsel süreç becerilerine etkisi, X. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi, 27-30 Haziran, Niğde Üniversitesi, Niğde.

- Salmi, H. S. (1993). *Science centre education: Motivation and learning in informal education*. Master Thesis, University of Helsinki, Finland. <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED363613.pdf> adresinden 15.04.2018 tarihinde erişilmiştir.
- Sontay, G., Tutar, M., Karamustafaoğlu, O. (2016). Okul dışı öğrenme ortamları ile fen öğretimi hakkında öğrenci görüşleri: planetaryum gezisi, *İnformal Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 1-24.
- Strauss, A., Corbin, J. (1990). *Basics of qualitative research: grounded theory procedures and techniques*. New Delhi: SAGE Publications.
- Şahin, Ç., Kartal, O. Y., & İmamoğlu, A. (2013). Okul öncesi öğretmen yetiştirme programı hakkında okul öncesi öğretmen adaylarının görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 101-118.
- Şimşek, H., & Yıldırım, A. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Tatar, N., & Bağrıyanık, K. (2012). Fen ve teknoloji dersi öğretmenlerinin okul dışı eğitime yönelik görüşleri, *İlköğretim Online Dergisi*, 14(4), 883-896.
- Tuschling, A., & Engemann, C. (2006). From education to lifelong learning: The emerging regime of learning in the European Union. *Educational Philosophy and Theory*, 38(4), 451-469.
- Unutkan, Ö. P. (2006). *Okul öncesinde ilköğretime hazırlık*, İstanbul: Morpa Yayınları.
- Wagner, C., & Gordon, D. (2010). Planning school grounds for outdoor learning, *National Clearinghouse for Educational Facilities*. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED512693.pdf> adresinden 25.05.2018 tarihinde erişilmiştir.
- Yapıcı, M ve Ulu, F. B. (2010). İlköğretim 1. sınıf öğretmenlerinin okul öncesi öğretmenlerinden beklentileri. *Kuramsal Eğitimbilim*, 3(1), 43-55.
- Yeşilyurt, E., & Kurt, İ. (2012). Değerleri kazandırmasındaki etkililik açısından resmi ve örtük program ile okul dışı öğretmenlerin öğrenci görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi, *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7(4), 3253-3272.